

2024_Anul TRIBUNA 140 (XVI): Moții pentru Slavici!
- miseriile cu care se luptă Moții? - ai drept la iubirea tuturor Românilor?
- e un proces de sute de ani! - să faceți loc pentru alții?

Munții Apuseni în tot-deauna au fost leagănul mișcărilor naționale!

Cu peana Domniei Tale ageră și inima caldă luptând pentru binele poporului român, ai drept la iubirea tuturor Românilor!

Cu ocasiunea împărțirii hotarului statul li-a luat pășunea, proprietate a lor, încât mulți dintre Români care trăiau din prăsierea de vite, și-au pierdut pâinea de toate zilele.

1884

Anul Tribuna 140

2024

adevăruri mărturisite în coloanele unui organ maghiar!

TRIBUNA și TRIBUNIȘTII miseriile cu care se luptă Moții!

Moții pentru Slavici

Scriitorul Ioan Slavici prezintă Țara Moșilor și istoria multiseculară, parte a istoriei naționale în articolul „**Moții și Maghiarii**”, apărut în „**Foiața Tribunei**”, din cotidianul „**Tribuna**” nr. 141, apărut duminică în 27 iunie (9 Iulie) 1893: «După desmembrarea împărăției, domeniile, mai înainte împărătești, au devenit moșii ale statului ungar, și în locul Nemților binevoitori au venit funcționarii dușmănoși ai statului ungar. Starea la care au fost aduși Moții în timpul stăpânirii maghiare, nu se poate descrie într'un articol de ziar. Sunt însă destule câteva amănunte, pentru-ca ori-și-cine să-și poată face o idee mai mult ori mai puțin lămurită despre **miseriile cu care se luptă Moții**.

Porumbul nu se coace în Munții-Apuseni, ear' secerișul grâului se face prin Septemvrie, când se mai face.

Pășunile sunt puține și cad aproape toate în domeniile statutului. Moții nici că se pot dar' gândi să-și câștige hrana prin munca pământului ori prin prăsiere de vite: ei sunt lucrători de mine, ferari, petrari, mai ales foarte dibaci lucrători în lemn, în genere muncitori industriali. Guvernul ungar însă, nu numai că nu le face nici o înlesnire, nu li-a dat căi de comunicație și n'a luat nici o măsură pentru dezvoltarea industriilor din Munții-Apuseni, ci, lucru de necrezut, a dispus ca moșiile statului să nu le mai fie arendate Moșilor ca până acum. Astfel, Moșul a ajuns ca să nu mai poată paște vitele, nici măcar ca arendaș pe moșia lui și nu mai găsește lemn pentru industrie, din care trăește.

Li-s'au luat în același timp, prin măsuri de comasare, multe din pământurile mai bune pe care le-au primit cu ocasiunea împrumutării, și sunt mereu vexați de arendașii domeniilor ori de administratorii acestora. Chiar „**Maggyar Hirlap**”, cel mai de căpetenie dintre organele șoviniștilor maghiari, recunoaște, că și de astă-dată Moții au fost provocați.

„**La această agresiune fățișe i-a împins ni-se zice în numărul dela 28 Iunie al ziarului maghiar, o nouă cauză: s'au văzut loviți din partea statului în interesele lor materiale. Cu ocasiunea**

împărțirii hotarului statul li-a luat pășunea, proprietate a lor, încât mulți dintre Români care trăiau din prăsierea de vite, și-au pierdut pâinea de toate zilele.

Holdele lor au fost apoi înconjurate cu fel de fel de restricțiuni, încât ei nu pot să treacă cu vitele lor fără-ca să treacă peste locuri oprite, unde ajungând, au fost, se înțelege, pedepsiți”.

Acestea nu sunt scornite de Moți, ci **adevăruri mărturisite în coloanele unui organ maghiar**. Care e deci situațiunea.

Moții au păstrat până în ziua de astăzi tradițiunea, că pământul Munților-Apuseni este al lor, că ale lor sunt toate pășunile, toate pădurile, bogățiile de aur și de argint și s’au răscolat în două rânduri, pentru-ca să li-se facă dreptate cum li s’a făcut Secuilor și Românilor dela Năsăud, Făgăraș, Sibiiu, Hațeg și Caransebeș. Și acela care știe ce sunt și cum sunt Moții, e pe deplin încredințat, că nici se vor domoli Moții câtă vreme nu li-se va fi făcut dreptate deplină: ei rabdă și așteaptă situațiunea priincioasă. De aceea Maghiarii vor să-i nimicească economicește mai presus de toate pe ei, să le facă vieța nesuferită în Munții-Apuseni, și astfel li-se pune Moților alternativa: **ori vă răsculați acum, când vă putem strivi, ori părăsiți Munții-Apuseni, ca să faceți loc pentru alții!** Pe când Moții sunt astfel strîmtorați, comitele Bethlen prezintă parlamentului din Budapesta un proiect de lege, prin care i-se dă autorizațiunea să colonizeze domeniile statului și să cumpere pământul dela unii spre a-l împărți între alții, ear’ ministrul Desideriu Szilágyi pornește un întreg șir de procese contra susținătorilor cauzei române. Nu demult un judecător din Arad a scăpat, față cu un Român, vorba: **acela care vrea să fie interogat în românește, să meargă în Dobrogea**. Eată deci cestiunea lămurit pusă:

Români din Ardeal ori se vor răscula acum, când Maghiarii ar voi să provoace un conflict cu curtea împărătească, ori își vor vinde pământurile și vor părăsi țeara lor, ca să populeze Dobrogea?!

Ce zice oare guvernul României?? Ce zice domnul P.P. Carp, care dispune deocamdată de întinsele domenii din Dobrogea?! E admirabilă ocaziunea de a le da Maghiarilor o dovadă de sinceră prietenie, populând Bărăganul și Dobrogea cu cei mai vâjnoși și mai harnici dintre toți Români și **sporind oastea română cu ficiori care fac fala oștirii împărătești**.

Din întâmplare însă **Moții sunt oameni de munte, care sufer, dovadă regulamentul armatei austriace, foarte mult de nostalgie și astfel știu să muncească, să rabde îndelung, știu să moară în luptă bărbătească, dar’ nu pot să părăsească stâncile lor sterpe**. Astfel, măsurile luate de guvernul unguresc nu vor pute decât să-împingă încă odată la luptă desnădăjduită, și ochii noștri au să fie îndreptați mereu asupra Munților-Apuseni, căci de-acolo are să pornească și de astă-dată, dacă Maghiarii nu-și vor veni în fire, lupta finală pentru rezolvarea conflictului româno-maghiar.

Se știe că **Moțul nu știe să zîmbească, ci numai să rîză cu hohot. E un proces de sute de ani** între Moți și Maghiari, și nu Moții sunt aceia care vor perde procesul acesta. Avem cu toții să fim cuprinși de spaimă, când ei vor începe să rîză din nou după-ce atâta timp au tăcut, au răbdat și au așteptat să li-se facă dreptate. („*Voința Națională*”) **Ioan Slavici**».

Am considerat necesar și oportun reproducerea articolului „**Moții și Maghiarii**”, atât în contextul anului 2024, instituit prin lege ca „**Anul Avram Iancu**” - la marcarea a 200 de ani de la nașterea marelui erou național -, cât și pentru a descoperi multiplele probleme cu care se confruntau românii la sfârșitul sec. al XIX-lea.

Revenim la broșura „**TRIBUNA și TRIBUNIȘTII**”, cu reproducerea continuării: «Voind să arate că vederile expuse în acel articol sunt și ale lor, Moții au hotărît să-mi trimită o deputațiune care să-mi prezinte o adresă de mulțumire.

Albumul pentru această adresă a fost comandat la Viena și e nu numai frumos, ci tot-odată și scump. Adresa e scurtă, simplă și scrisă de tot ce se știe om de frunte în Munții Apuseni. Pe dvasca albumului sunt gravate într'o placă de platină așezată în decorațiune de aur masiv din Munții Apuseni vorbele „**Moții pentru Slavici**”. Iată adresa: „**Ilustre Domnule, Munții Apuseni în tot-deauna au fost leagănul mișcărilor naționale. Iar bărbaților, care pentru popor au luptat, dragoste mare le-au păstrat. Cu peana Domniei Tale ageră și inima caldă luptând pentru binele poporului român, ai drept la iubirea tuturor Românilor. Prin studiul Domniei Tale „Moții și Maghiarii”, publicat în foile noastre fruntașe, cinste și folos mare ne-ai făcut, în deosebi noue Moților. Ne împlinim o datorie plăcută, aducându-ți prin aceasta cea mai sinceră mulțumire și urări de bine. Să trăești încă mulți ani, ca podoabă a neamului românesc și Moților un prieten slăvit. Munții Apuseni, în 1 Decembrie v.1893. Michail Andreica, proprietar în Câmpeni, fost tribun în anii 1848-49, membru ordinar pe viață al Asociațiunii transilvane, membru fondator al fondului de Teatru român. Alexandru Filip, avocat, directorul băncii „**Auraria**”, directorul de mine, directorul subdespărțământului XIII al Asociațiunii transilvane și membru fondator al aceleia, președintele revirului montan Zlatna-Bucium, președintele clubului partidului național din Abrud-Roșia, proprietar de mine. Clement Aiudeanu, fost tribun în anii 1848-49, decorat cu crucea de aur și cu medalie de aur, învățător pensionat și proprietar în Câmpeni. Candin David, proprietar și director de mine. Nicolae Macaveiu, proprietar de mine. Aurelian Danciu, director și proprietar de mine. Aviron Macaveiu, proprietar mare de mine. **Vasile David**, proprietar de mine. Ioan David, student în drept. Simion Ciura, proprietar de mine. Ioan Băbuțiu, preot gr. Cat. Sofia Băbuțiu. Aurel Al. Lazăr, comerciant. Iosif Ciura, paroch și vice-protopop onor gr.cat. în Bucium-Șeasa. Ioan Cosma, proprietar de min. Ioan Munteanu, învățător. Moise Macaveiu, proprietar de min. Ioan Naicu, proprietar de min. Ioan S. Macaveiu, proprietar de mine. Maria David. Sabina David. **Dumnezeu ni te-au dat Bănățean Român adevărat. Dumnezeu îți va ajuta în gigantica lupta ta.****

Să-ți vezi mântuită nația ta asupra, inima-ți liniștită și de Români în veci pomenită. Nicolae Băieșanu, preot român în Bucium Isbita” (...) ».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2024-tribuna-140-16-motii-pentru-slavici-miseriile-cu-care-se-lupta-motii-ai-drept-la-iubirea-tuturor-romanilor-e-un-proces-de-sute-de-ani-sa-faceti-loc-pentru-altii-175289.html>

The screenshot shows a web browser displaying a news article on the Tribuna.ro website. The page header includes the Tribuna logo with '140 ani din 1884' and a navigation menu with categories like 'Eveniment', 'Actualitate', 'Stirile de pe strada mea', 'Sport', 'Cultura', 'Sanatate', 'Timp liber', 'Tribuna de nord', and 'Centrul Cultural'. The article title is '2024 Tribuna 140 (16): Moții pentru Slavici! - miseriile cu care se luptă Moții? - ai drept la iubirea tuturor Românilor? - e un proces de sute de ani! - să faceți loc pentru alții?'. The author is Marius HALMAGHI, dated 14.04.2024 at 22:48, with 1252 views and 0 comments. A small image of a crowd with flags is visible on the right side of the article preview.

În: *Tribuna*, 14 aprilie 2024